

RESMİ İŞÇİ SİMSARLIĞI GELİYOR

Aydınlık Dergisi, 18 Nisan 2004

Yıldırım Koç

Yıllar önce sinemalarda oynayan, sonra da ara sıra televizyonlarda yeniden yayınlanan bir film vardır. Bir uyanık köye gelip, herkesten birkaç bin Alman Markı alır. Bir kamyon kasası dolusu köylüyü Almanya'ya işçi olarak götürme konusunda anlaşma yaparlar. Sınırlardan geçiliyor numarası yapılır. Almanya'ya gittiğini zanneden köylüler kendilerini İstanbul'da bulurlar. Film, acı bir komedydi. Ancak, 1970'li yıllarda bazı kişilerin yaşadığı bir tecrübeyi de yansıtıyordu.

Şimdi bu oyun daha yaygın bir biçimde yeniden gündemde. "Özel İstihdam Bürosu" adıyla işçi simsarlığı resmi izinle geliyor.

Türkiye'de iş ve işçi bulma hizmetleri 50 yılı aşkın bir süre İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından gerçekleştirildi. Ancak, 2000 yılında kabul edilen 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun adı ve yapısı değiştirildi. Ayrıca, 1 Eylül 2002 tarihinden itibaren özel istihdam bürolarının kurulmasına izin verildi.

Ancak, Anayasa Mahkemesi, 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yi 31 Ekim 2000 günü iptal etti. Konuya ilişkin iptal kararı da 8 Kasım 2000 günlü Resmi Gazete'de yayımlandı. Böylece, özel istihdam büroları gündemden kalktı.

Özel istihdam büroları resmen gündemden kalkmakla birlikte, işsizlere iş ve işverenlere işçi bulmayı iş edinmiş birçok kişi ve kuruluş ortaya çıktı. Yasadışı bir biçimde ve özellikle internet üzerinden iş ve işçi bulma hizmeti verenlerin sayısı arttı. Bunların bir bölümüne "kafa avcıları" denmeye başlandı.

Türkiye İş Kurumu Kanunu 2003 yılında kabul edildi. 25 Haziran 2003 günü kabul edilen Türkiye İş Kurumu Kanunu, özel istihdam bürolarının kurulmasına da izin verdi. Ancak, konuya ilişkin yönetmelik yayımlanmadığından, bu konudaki çalışmalar bir süre resmiyet kazanmadı. Özel İstihdam Büroları Yönetmeliği 19 Şubat 2004 günlü Resmi Gazete'de, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ise 2 Mart 2004 günlü Resmi Gazete'de yayımlandı.

Artık özel istihdam büroları özgürce kurulabilecek. Böylece, işsizler büyük umutlarla bu bürolara başvuracak. İşçi arayanlar, bu büroların sunduğu hizmetten yararlanacak.

Türkiye İş Kurumu Kanunu'na göre, belirli koşulları yerine getiren kişiler, işsizlere iş bulmak ve işverenlere işçi temin etmek (işçi simsarlığı yapmak) amacıyla, önceden izin almak ve on milyar liralık teminat mektubu yatırmak koşuluyla, özel istihdam bürosu kurabilecekler. Özel istihdam büroları için üçer yıllık izin verilecek.

Yasaya göre, özel istihdam büroları, iş arayanlardan herhangi bir menfaat temin edemeyecek. Diğer bir deyişle, iş arayanların iş başvuruları sırasında veya işe girmeleri durumunda, kendilerinden bir ücret alınmayacak.

Bu genel kuralın istisnası, profesyonel sporcular, teknik direktörler, antrenörler, mankenler, fotomodeller ve üst düzey şirket yöneticileri. Özel istihdam büroları, bu kişilerin işe yerleştirilmeleri durumunda kendilerinden ücret alabilecek.

Yasaya göre, kendisine işçi temin edilen işveren, özel istihdam bürosuna bir ücret ödeyecek.

İşsizliğin hızla arttığı ve yüksek öğrenimli kişilerin bile işsiz kaldığı bir dönemde, özel istihdam bürolarının ilgili yasanın öngördüğü biçimde çalışmasını düşünmek gerçekçi değildir. Halen yasadışı bir biçimde çalışan özel istihdam bürolarının önemli bir bölümü, iş başvurularında ve işe yerleştirme sonrasında işçiden belirli bir ücret talep etmektedir. Yasadışı olarak faaliyet gösteren büroların çalışmalarının bile engellenmediği düşünülürse, yasalara uygun olarak kurulmuş büroların çalışmalarının denetlenmesinde ne kadar başarılı olunabileceği açıktır.

Milyonlarca işsizimiz ve aileleri, varlarını yoklarını elden çıkararak, bazı özel istihdam bürolarına açıktan para verecek ve işçi arayanlar olduğunda kendilerine öncelik tanınmasını talep edecektir. Türkiye, işsizlerimizin yaygın biçimde istismar edileceği bir döneme girmektedir.